

Budući da su to novije obrazovne ustanove, ostaje da se kadrovi oporbaju u praksi.

ABSTRACT

Possibilities of training museum personnel at secondary school level

Lj. Kanižaj

The interdisciplinary approach to a museum is very important, as is an interdisciplinary approach to the concept and activities of museums. That is why museum training should be broadened and made compulsory for everyone working in a museum. The scope and diversity of personnel needed to staff museums is becoming broader too.

There are three basic categories of personnel working in museums: curators, administrative staff and technical staff. The training of this personnel is adapted to the needs and functions of museums. We have started from the opposite end — from the organization of post-graduate studies, then undergraduate studies which will begin in the academic year 1985/86 to the present interest in educating personnel at secondary school level, which is closely related to our museums' changing approach and methods of work.

It is possible to obtain a training at secondary school level in School Centres for Culture and Art, Centres for Languages and in Schools of Applied Arts. The programs of these schools are analysed, from which it is evident that the profession of museum personnel has by no means been determined by those responsible, despite the secondary school reforms. From the presented programs, it is evident that possibilities exist for introducing a specialization in museology in secondary schools. The only secondary school in Yugoslavia specialized for the training of museum personnel is the Educational Centre for Restorers in Cetinje.

Od muzeja na otvorenom do eko-muzeja

Ivo Maroević

Filozofski fakultet, Zagreb

Uzimajući u obzir klasičnu muzeološku teoriju, tada se svaki muzej na otvorenom nalazi na rubnom području koje je blizu nekonvencionalnog. S druge pak strane, muzej na otvorenom širi muzeološke mogućnosti na sferu čovjekove okoline, prema proučavanju i interpretaciji jednog dijela nepokretnog kulturnog naslijeđa. Drugim riječima, muzej na otvorenom je aktivna mogućnost prodora suvremene muzeološke misli u cjelovitost

kulturnog i prirodnog naslijeđa u prostoru. Time područje djelovanja i diseminacije interpretativnog značenja muzejske poruke u smjeru promjene stvarnosti dobiva neslućene razmjere. Krene li se od srži definicije muzeja na otvorenom, što ju je usvojio ICOM 1957. god., gdje se kaže da je to zbirka spomenika graditeljstva¹, preko proširenja definicije što ju je 1972. god. usvojilo Udruženje muzeja na otvorenom u Evropi, u kojoj se dodaje znanstveni element, pa bi muzeji na otvorenom trebali biti zbirke koje se znanstveno vode ili su pod znanstvenim nadzorom, a predočavaju naseobinske, građevne, stambene i gospodarske oblike koji se nalaze u slobodnom prostoru², do pojave eko-muzeja, koji još nisu čvrsto definirani, oko kojih se lome koplja³ i za koje je nedavnih sedamdesetih godina G. H. Riviere rekao da su se razvili iz muzeja na otvorenom, želeći predstaviti neku ekološku cjelinu⁴, tada se vidi da je u pitanju proces koji nezadrživo kreće naprijed. On s jedne strane znači integraciju zaštite kulturnog naslijeđa u prostoru s muzejskom komunikacijom, bez obzira na muzeološki raspon od sakupljanja i čuvanja do prezentacije, a s druge strane znači muzeološko definiranje ekoloških cjelina u kojima ekologija ne znači samo vodu, zrak i prirodnu okolinu, već preuzima apsolutno antropološki značaj integracije čovjekova djelovanja u prostoru, tradicije i kulturnog razvitka s prirodom i prirodnim resursima, ne bježeći od kritike današnjega stanja i revaloriziranja zaboravljenih vrijednosti. Time muzejska djelatnost bitno preskače neka od tradicionalno ustaljenih ograničenja.

Neovisno o svojoj gotovo stogodišnjoj povijesti, o novim oblicima koji se javljaju i koji s pravom ostvaruju pomak od, u nekim zemljama gotovo jednoznačne određenosti muzeja na otvorenom etnološkim sadržajima, perspektiva muzeoloških događanja u prostoru i u vezi s prostorom je eko-muzej, bez obzira na kontroverznosti njegova definiranja. Muzeji na otvorenom postojećih tipova i oblika⁵ mogu i moraju postati jedan od oblika eko-muzeja, težiti prema oslobađanju od isključivosti etnološkog zatavaranja (ili bilo kojeg drugog), bez obzira na moguću antropološku širinu etnološkog znanstvenog pristupa i tendirati da što više njeguju metodu nastajanja i razvijanja »in situ«, oko postojećih prirodnih jezgri.

Ne bismo se trebali bezrezervno složiti s bitnom značajkom eko-muzeja koju je iznio G. H. Riviere, smatrajući muzeje na otvorenom kao kompila-

cije ekološke mikrocjeline bazom eko-muzeja, koji će se ostvariti uspostavljanjem veze s izloženom kolekcijom predmeta »pod krovom« da bi se predstavila povijesnost tradicije i time kompleksnost određene sredine⁶, jer već sama kompilacija kaže da je to umjetna kolekcija elemenata koji su selektirani iz svoje izvorne sredine i ovdje ne mogu u potpunosti ilustrirati svoju primarnu funkciju⁷. Tek im pomak prema novostvorenoj muzealnoj realnosti omogućuje kvalitativnu transformaciju⁸.

Prirodni ambijent eko-muzeja ne bi smio biti kompilacija. Eko-muzej bi trebao zadržati značajke oblika muzeja na otvorenom »in situ«, koji bi pokazivao, stimulirao i njegovao i time štiti djelovanje i bivanje u određenom prostoru. On bi trebao biti središte određene zone s tipičnim obilježjima kultiviranog prostora⁹. Očuvanje i prezentacija načina života gdje bi konstantno dolazilo do prožimanja muzealne i prave stvarnosti na svim razinama životnog ciklusa i razvitka kulture i proizvodnje, trebao bi biti cilj takvog muzeološkog usmjerenja. Logično je da se tada mijenjaju i neki ustaljeni kriteriji za definiranje muzejske zbirke, pa promjena, sužavanje i širenje muzejskog tezaurusa nužno postaju stvarnost. Fleksibilnost muzeja gradske četvrti mogla bi biti instruktivna. Praksa nekih muzeja na otvorenom, logične tendencije njihova razvitka, pa čak i neke od tema ovog savjetovanja (njegovanje bilja i uzgoj domaćih životinja) pokazuje da je zametak transformacije prema eko-muzejima već prisutan.

U tom kontekstu eko-muzej je muzeološki konzervirana spona između čovjeka i prostora kroz čovjekovo djelovanje u prostoru. Ta spona nije puka realnost već svjesno interpretirana i čuvana, često čovjekovom rukom izdvojena i time nanovo stvorena muzealna stvarnost koja se može mijenjati i transformirati do one granice do koje neće iznevjeriti temeljnu muzejsku poruku. U tome je perspektiva novih muzeoloških tendencija.

BILJEŠKE

1. ICOM News (Vol. 12, No. 6), 23, 57 (1959.),
2. Adelhart Zippelius: *Handbuch der europäischen Freilichtmuseen*, Rheinland Verlag GmbH, Köln, 1974., (327).
3. *Museum-Territory-Society, New Tendencies/New Practices*, Konferencija ICOM-a ICOFOM-a, London, srpanj, 1983.
4. G. H. Riviere: *From the Ethnological Museum in the Open Air to the Ecomuseum*, »Museum« (XXV), 39—44, (1973)

5. A. Zippelius: *Handbuch...* (op. cit.). On navodi četiri moguća kriterija: prema području s kojeg su sakupljeni objekti (središnji, regionalni, lokalni), prema principa izgradnje (»in situ«, s prenesenim, s rekonstruiranim objektima), prema principa izlaganja (park, selo) i prema spomeničkim vrstama (seoski, gradski).

6. G. H. Riviere: *From the...* (op. cit.)

7. Evžen Schneider: *Ecological Interest of the Contemporary World and the Part of Museums* London Conference ICOM-ICOFOM (vidi bilj. 3).

8. Veoma je ilustrativan primjer kuće Schönhof iz cjeline Paderborn Dorf u Westfälischen Freilichtmuseum u Detmoldu, koja je na idealan način ostvarila taj pomak. »Museumführer Westf. Freilichtmuseum Detmold«, A-24, str. 29—34, Detmold, 1982.

9. Termin »etno-zona« koji je približan onome što navodim u tekstu donijela je Beata Gotthard Pavlovski u tekstu: *Etnozoniranje ruralnog prostora kao metoda i sredstvo njegove zaštite*. »Čovjek i prostor« (6/363), 22—23, (1983).

10. Tomislav Šola u širem kontekstu navodi da je »Eko-muzej najnovija najefikasnija koncepcija sustavne borbe za identitet određene cjeline, prema njezinim prirodnim i kulturnim specifičnostima. To je reafirmacija kolektivnog ega, kolektivne svijesti i osjetljivosti«. (Konferencija ICOM-ICOFOM, London, 1983; iz materijala navedenih u bilj. 3).

ABSTRACT

From the open-air to eco-museum

I. Maroević

Each open-air museum is, in a sense unconventional in terms of classical museological theory, and supplies broad museological possibilities to the research of man's environment, its protection and the interpretation of an immobile cultural heritage.

Open-air museums can become a type of eco-museum and can seek to liberate themselves from exclusively ethological contents. Eco-museums should have the characteristics of open-air museums »in situ«; they should simulate and at the same time protect the environment.

The eco-museum is a link between man and his environment through man's effect on it.

Koncepcija nove reorganizacije saveznih muzeja u Austriji

Muzejska koncepcija

Muzejski dokumentacioni centar smatra tematski prikladnim, u fazi razrade mreže muzeja u SR Hrvatskoj, objaviti u svome časopisu prijevod članka o koncepciji reorganiziranja sa-

veznih muzeja u Austriji. Iz tog se teksta može steći uvid da se i u drugim zemljama osjeća potreba za reorganizacijom i svrsishodnijim djelovanjem muzeja unutar potreba današnjeg društva uopće.

Danas su muzeji Austrije organizirani u nekoliko skupina, i to: savezni tj. državni muzeji (u članku je riječ o njihovoj reorganizaciji), muzeji pokrajina te gradski, privatni muzeji ili zbirke i drugi. Reorganizacija austrijskih muzeja planira se provesti prema njihovim mogućnostima i potrebama. U našim prilikama ovaj prilog može biti povodom za razmišljanja o reorganizaciji i naših muzeja.

Uvod

Potkraj 1986. godine ističe ugovor o iznajmljivanju Bečkog sajma, smještenog u bivšim dvorskim stajama, koje se nalaze u neposrednoj blizini velikih saveznih muzeja, naime Umjetničkog i Prirodoslovnog muzeja. Time se otvara mogućnost da se u Beču stvori jedan muzejski kompleks zaista evropskih dimenzija, a istovremeno i prilika da se osuvremeni struktura austrijskih saveznih muzeja boljim rasporedom predmeta (zbirki) i otvorenošću prema posjetiocima.

S obzirom na nastalu situaciju u jesen 1981. godine, Savezno ministarstvo naložilo je grupi eminentnih stručnjaka da razrade prijedlog za jednu novu strukturu saveznih muzeja. Radna grupa sastavila je ekspozice u kojem su uzeti u obzir i novi prostori bivših dvorskih staja, pri formiranju muzejskog kompleksa, zajedno s muzejima na Trgu heroja i Trgu Marije Terezije. Od ljeta 1983. do početka 1984. godine radna grupa radila je na daljnjoj razradi, a nakon toga je prijedlog Nacrta sveobuhvatne koncepcije saveznih muzeja poslan ponajprije direktorima muzeja, a potom je objelodanjen za širu diskusiju. U tom trenutku, međutim, postalo je jasno kako Saveznom ministarstvu za znanost, tako i autorima koncepcije, da se objavljivanjem Nacrta ne može stvar smatrati zaključenom već — upravo suprotno — tek započinje diskusija na širokoj osnovi.

Zadatak je radne grupe da se Nacrt analizira u diskusijama i time stvori mogućnost pronalaženja suglasnosti za jedno optimalno korištenje kako novih prostora, tako i nove koncepcije muzeja uopće. U toku diskusije trebali bi se uspostaviti kontakti između svih zainteresiranih saveznih ministarstava i predstavnika grada Beča. U daljnjem planu predviđeno je provođenje jedne široke ankete. Gradonačelnik

Beča, kao i ministri građevinarstva, znanosti i istraživanja, traže provođenje arhitektonskog natječaja za konačni izgled muzejskog kompleksa, uključujući i optimalno građevinsko oblikovanje bivših dvorskih staja, pri čemu se zauzima gledište da novi objekt mora imati, u svakom slučaju, dominirajuću kulturnu upotrebu.

Pozivamo sve one koje interesira ova značajna kulturnopolitička akcija da se uključe u javnu diskusiju o prijedlogu nove koncepcije muzeja.

Dr. Heinz Fischer eh.

I. Osnove

Austrijski muzeji su čuvari jednog bitnog dijela svjetske kulturne baštine. Slika Austrije kao kulturne nacije temelji se u velikoj mjeri u prezentaciji umjetničkog blaga i materijalne kulture u njenim muzejima. Stoga austrijski muzeji imaju zadatak čuvati ovu baštinu i povećavati je, dakle predmete od historijskog, naučnog i umjetničkog značenja prikupljati, sređivati, restaurirati i konzervirati, te svaki predmet tumačiti s naučnog gledišta i, konačno, na zoran i razumljiv način izložiti kao dio čuvane kulturne baštine.

Muzeji se, zajedno s arhivima i bibliotekama, smatraju najznačajnijim centrima istraživanja i informiranja. U procesu daljnjeg razvoja, sa stalnim korekcijama, muzeji moraju kao stručne institucije produbiti svoje djelovanje u odgojnom i obrazovnom smislu.

Kao sabirališta originalnih predmeta i izvora duhovne i materijalne kulture, umjetnosti iz prošlosti i sadašnjosti, tumačenja čovjeka u njegovoj prirodnoj sredini, muzeji moraju opravdati svoje postojanje prezentacijom s pozitivnim kriterijima, s obzirom na austrijski doprinos u međunarodnim relacijama.

Važnost ovog plana je i u tome da je tu obuhvaćeno ne manje već četrnaest muzeja, kojima su mnogi svjetskog značaja; to su:

Umjetnički i Prirodoslovni muzej, sa svojim velikim kompleksnim zbirkama, Etnografski muzej, Grafička zbirka Albertina, Austrijski muzej za primijenjenu umjetnost, Austrijska galerija, Muzej moderne umjetnosti, Tehnički muzej za industriju i obrt, Austrijski etnografski muzej, Austrijski kazališni muzej, Savezni muzej za patologiju i anatomiju, Likovna galerija Akademije za likovnu umjetnost, Kabinet bakroreza pri Akademiji za likovnu umjetnost i Vojnohistorijski muzej, koji je u nadležnosti Ministarstva državne obrane. Ovamo se pribrajaju i zbirke u dvorcu Ambras i depadanse Etno-